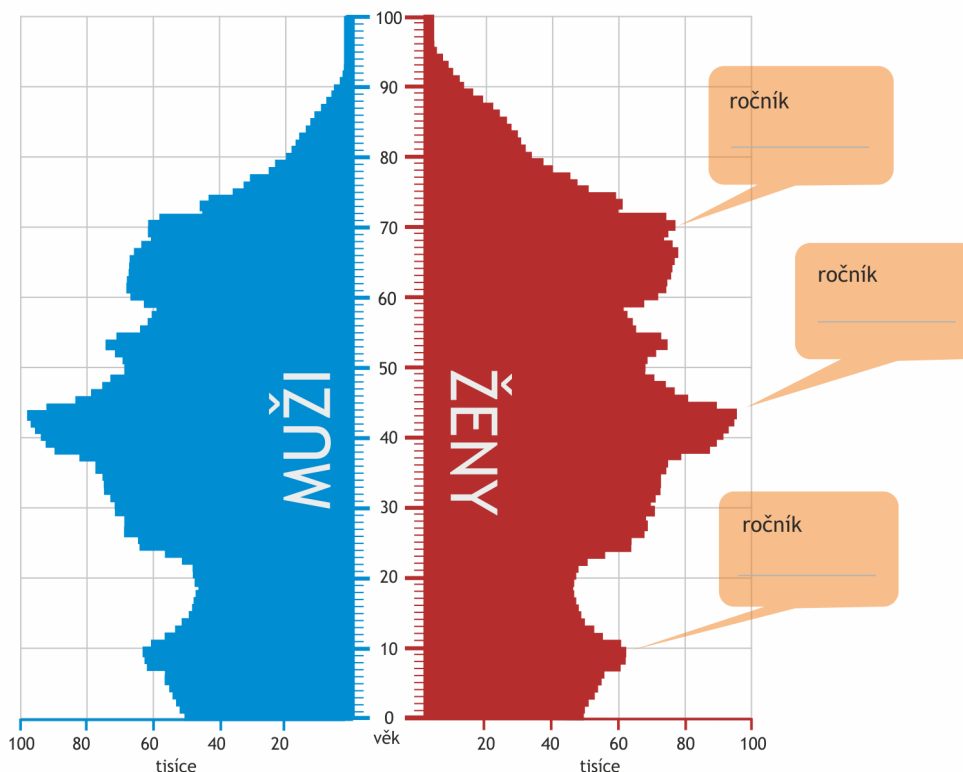

- ♦ Co ukazuje tento graf? Jaké hodnoty jsou vyznačeny na osách x a y? Koho reprezentuje jeden „řádek cihel“ v pyramidě? Najdete ten „svůj“? Po zodpovězení těchto a dalších otázek budete schopni z věkové pyramidy vyčíst zajímavé údaje. Například, proč vlastně pyramidu příliš nepřipomíná.

♦ SILNÉ ROČNÍKY

Ve věkové pyramidě Česka za rok 2018 (poslední řádek je samozřejmě odhad) je označeno několik výstupků, které reprezentují věkové skupiny, jež jsou početně silnější než jiné ročníky. Ve kterém roce se narodili letos

- a) 10-letí?
- b) 44-letí?
- c) 70-letí?

Přiřad'te k těmto třem „výstupkům“ vysvětlivky. Dvě z nich nepoužijete.

- a) konec 1. světové války
- b) konec 2. světové války
- c) politická opatření podporující vyšší porodnost, která se časově protнула s rodičovstvím silných poválečných ročníků
- d) změna politického režimu
- e) vyšší porodnost žen silných ročníků ze 70. let

♦ PRO-POPULAČNÍ OPATŘENÍ

V roce 1974 se na území Česka narodilo nejvíce dětí v historii, téměř 200 000. Jak se početně liší ročníky posledních let od tohoto rekordního roku? Údaj vyjádřete například procentuálně.

- ♦ V 70. letech 20. století tehdejší vláda zavedla výhodné novomanželské půjčky, přídavky na děti, prodloužení mateřské dovolené a rodinám s dětmi bylo poskytováno bydlení. Taková opatření jsou nazývána pro-populačními. Byla tato opatření dobře načasována? Ve své úvaze zohledněte věk rodičů těchto dětí.

- ♦ Špatně načasovaná pro-populační opatření mohou způsobit nerovnováhu ve věkovém rozložení obyvatelstva, jak je vidět ve věkové pyramidě. Spočítejte, ve kterém roce (nebo ve kterých letech) byl/a pravděpodobně

- a) největší nápor na kapacitu mateřských škol
- b) největší problém zajistit dětem místo v nejbližší základní škole při nástupu do 1. třídy
- c) největší konkurence při nástupu na čtyřleté gymnázium

- ♦ V jakém období by bylo bývalo vhodnější zavádět pro-populační opatření tak, aby se předešlo těmto extrémním výkyvům?

◆ NOVÁ DOBA, NOVÉ MOŽNOSTI

Velký propad v četnosti ročníků vidíme u přibližně 25-letých a mladších. V pyramidě označte ročník 1989, tj. skupinu obyvatel, kteří se narodili na počátku přechodu z totalitního režimu ke svobodné demokratické společnosti.

- ◆ Vývoj po roce 1989 znamenal změny v demografickém chování obyvatel. V tabulce jsou uvedeny ukazatele, které popisují tehdy nové trendy ve společnosti. Do prázdného sloupce šipkou charakterizujte změnu úrovně daného ukazatele podle toho, zda se snižoval ↘ nebo zvyšoval ↗.

ukazatel	↘/↗	ukazatel	↘/↗
úhrnná plodnost (počet dětí na 1 ženu)		počet rozvodů	
počet úplných rodin s dětmi		počet mimomanželských dětí	
životní úroveň obyvatel		podíl bezdětných žen	
vzdělanost žen a jejich zájem o kariéru		věk ženy při narození dítěte	
rozšíření moderní formy antikoncepce		podíl dětské složky v populaci	
počet nesezdaných párů		podíl post-produkční složky v populaci	
odkládání mateřství kvůli pobytu v cizině		průměrná velikost rodin a domácností	
průměrný věk při sňatku			

◆ STÁRNEME

Ve věkové pyramidě rozdělte dvěma vodorovnými čarami českou populaci do tří skupin:

- dětská složka 0–14 let
- produktivní složku 15–64 let
- postproduktivní složka nad 65 let

- ◆ Kvůli trendům, které jsme si popsali v předchozích úkolech, naše populace „stárne“. Která ze složek z úkolu 9 tak početně nejvíce roste?
- ◆ Z údajů u následující tabulky spočítejte, jakým tempem naše společnost stárne. Kalkulaci provedete za pomoci tzv. indexu stáří, což je poměr seniorů (skupina 65+) k počtu dětí (<15). Výsledek je potřeba vynásobit 100, aby index udával počet seniorů na 100 dětí.

	<15 (mil.)	15–64 (mil.)	65+ (mil.)	celkem (mil.)	index stáří	
1945	1,87	5,58	0,65	8,1	35	
1990	2,19	6,87	1,3	10,36		
2000	1,66	7,18	1,42	10,27		
2010	1,52	4,38	1,64	10,53		
2016	1,65	6,94	1,99	10,58		
2070 (prognóza)	1,06	4,93	2,48	8,84		

- ◆ V kolika letech/v jakém roce půjdete do důchodu? Odpověď najdete na jedné z „důchodových kalkulaček“ na internetu.

Odpověď: do důchodu půjdu ve věku _____ let, v roce _____.

- ◆ Kdo bude vydělávat na váš důchod? Vraťte se zpět do tabulky. Daně, ze kterých se vyplácejí starobní důchody, odvádějí pracující. Spočítejte, kolik osob v postproduktivním věku připadalo na 100 osob v produktivním věku v roce 1945. Jak se vyvíjel tento trend v dalších letech a jaká bude situace v době vašeho nástupu do důchodu? K zaznamenání údajů využijte poslední sloupek. (pozn.: u těchto propočtů je nutné si uvědomit, že ne všichni lidé ve věku 15–65 let pracují, takže ne se všemi osobami z této skupiny lze počítat jako s produktivní složkou. Pro porovnání vývoje se však s těmito údaji můžeme spokojit).

- ◆ Pro nový index vymyslete nové jméno a napište jej do příslušné kolonky.

- ◆ Na základě zjištěných údajů z úkolu 13 odhadněte, jaká úskalí přináší stárnutí populace pro budoucí důchodce.

- ◆ A na závěr se vraťte zpět na začátek. Ve kterých zemích bude pravděpodobně věková pyramida skutečně vypadat jako pyramida? Svou odpověď můžete zkontrolovat např. na www.populationpyramid.net